

Til Naturstyrelsen Hovedstaden

Kommentarer til "Driftsplan for Naturstyrelsens arealer på Amager"

Som alternativ til Naturstyrelsens tre scenarier skildret i "Driftsplan for Naturstyrelsens arealer på Amager – forhøring, juli-august 2017", fremlægger vi hermed Grøn Agenda Sydhavns skitse-forslag til en driftsplan for Kalvebod Fælled og tilstødende arealer. Kortet i bilag 1 viser vores forslag i sin helhed, mens kortet i bilag 2 viser første fase. Begrebet selvforvaltende natur (eller selvforvaltende økosystem) skal i denne sammenhæng forstås som *tilnærmet* selvforvaltende natur, dvs. med en vis menneskelig indgriben.

Overordnet er målet med vores forslag at modvirke tab af biodiversitet i Danmark og give hovedstaden en ny stor attraktion hvor naturen kan opleves på egne præmisser.

I det følgende diskuteres de centrale aspekter og knaster i forslaget, på baggrund af Naturstyrelsens fremlagte materiale og andre kilder.

Biodiversitet, sommergræsning og selvforvaltende natur

Danmark, og dermed også Naturstyrelsen, er internationalt forpligtet til at "Tage omgående og væsentlig handling for at (...) stoppe tab af biodiversitet og "Mobilisere og betydeligt øge de finansielle ressourcer fra alle kilder til at beskytte og bruge biodiversitet og økosystemer bæredygtigt" (Verdensmål).

Ifølge sagkundskaben er store selvforvaltende naturområder til gavn for biodiversiteten, indhegnet eller ej. Eller som det beskrives i rapporten 'Naturpleje og arealstørrelse og med særligt fokus på Natura 2000-områderne, Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi, 2017':

"Selvforvaltende økosystemer lægger op til en bred målsætning for biodiversiteten og forbedret naturtilstand. Men netop fordi selvforvaltende natur går hånd i hånd med store sammenhængende naturområder, behøver man ikke opgive de specifikke målsætninger for enkelte arter." (Naturpleje og arealstørrelse, s. 27). Og videre: " Så godt som alle de dyr, planter og svampe vi finder i den danske natur i dag har eksisteret eller er opstået under disse pleistocæne forhold længe før det moderne menneske (...) og har altså været vant til, eller kræver sågar, oversvømmelser, erosion og store planteædere for at sikre en kontinuert tilstedeværelse af de økologiske forhold, der definerer deres levesteder. For at bevare biodiversiteten i fremtiden kan vi altså benytte os af viden om, hvordan biodiversiteten er blevet bevaret igennem hundrede tusinder af år i fortiden. De store planteædere bidrager til at skabe mangfoldighed i habitatet og skabe muligheder og føderessourcer for andre arter igennem deres bid, tramp og ikke mindst deres efterladenskaber i form af gødning og ådsler. Dyrenes fødeindtag resulterer i omdannelsen af blade og græs til ekskrement, hvilket skaber rumlig variation i næringsstofkredsløbet, reducerer

mængden af nedfaldsblade og ændrer jordbundsegenskaberne i forhold til økosystemer uden græsning (..) Dyrenes bid ændrer også samspillet mellem planterne og bidrager til mosaikstrukturen i vegetationen.” (Naturpleje og arealstørrelse, s. 11).

Sommergræsning med kvæg med fokus på lav vegetationshøjde er den dominerende driftsform på Kalvebod Fælled, og er tillige økonomisk understøttet ”med landdistriktsmidler under EU's landbrugsstøtteordninger til plejen af stort set alle arealerne” (Materiale forhøring, s. 20). Driftsformen får følgende kritiske skudsmål i ovennævnte rapport:

”Intensiteten af sommergræsningen kan variere fra lavt græsningstryk og evt. et græsningstryk, der justeres i løbet af sæsonen med henblik på opfyldelse af biodiversitetsmålsætninger, til et fast højt græsningstryk og fokus på lav vegetationshøjde i slutning af sæsonen, og derfor vil effekterne af sommergræsning på biodiversiteten også variere (..). Blomsterne er en vigtig ressource for bestøverfaunaen, og manglen på blomster har konsekvenser for antallet og mangfoldigheden af bestøvere på et areal og det er påvist, at den ensartede vegetationsstruktur ved intensiv græsning påvirker græshopper og sommerfugle negativt. Det er vores vurdering, at sommergræsningen, som det praktiseres i dag ofte er for intensiv og medfører en nedbidning af vegetationen, som ikke efterlader tilstrækkelig biomasse og blomster til planteædende insekter og bestøvere. En forudsætning for en sommergræsning, der tilgodeser natur og biodiversitet, er, at målsætningen er tydelig formuleret og forankret i et ønske om at tilgodese sjældne og truede arter. Således sikrer man, at en omkostningseffektiv mål opfyldelse på arealerne evalueres på baggrund af de arter, der har brug for indsatsen og ikke på baggrund af vegetationshøjde eller økonomiske incitament (..). Sommergræsning kan således være velegnet til pleje af mindre arealer, hvor græsningstrykket kan justeres iht. målsætninger for konkrete arter eller naturtyper løbende igennem sæsonen. (..) Selv ved intensiv sommergræsning vil der i længden opstå problemer med tilgroning af de lysåbne arealer, da det typisk først er om vinteren, at dyrene vil tage for sig af vedplanter, og opfølgning og korrigerende rydninger af vedplanter kan være nødvendig. (..) Sommergræsning af relativt ensartede og kulturprægede græsningsarealer har generelt ingen stor værdi for truede arter, men naturplejeformen er langt bedre end ingen græsning af arealerne og kan i visse tilfælde fungere som levested for bestemte fuglearter. Her er det væsentligt at bemærke, at en for høj tæthed af græssende dyr om foråret kan medføre en nedtrampning af fuglereder i et omfang, der er u hensigtsmæssigt.” (Naturpleje og arealstørrelse, s. 18).

På trods af det høje sommer-græsningstryk på Kalvebod Fælled, må Naturstyrelsen da også ty til både maskinslåning (se eksempelvis billedet bilag 4) og fældning af opvækst for at opretholde den ubrudte lave vegetation som EU's landbrugsstøtteordning kræver. Eller som beskrevet i Naturstyrelsens materiale: ”...forudsætningen for at støtten kan udbetales er, at arealet er afgræsset til under 40 cm højde enten pr 15/9 eller efter ansøgning på et senere tidspunkt i slutningen af vækstsæsonen. Der må ikke ske indvækst/opvækst af vedplanter på arealet.” (Materiale for-høring, bilag 5, s. 1).

På trods af Naturstyrelsens resursekrævende drift vurderes naturens tilstand således: ”Under halvdelen af strandengene i området opnår god naturtilstand. Størstedelen af strandengsarealet og resten af naturtyperne har moderat-ringe naturtilstand.” (Materiale for-høring, bilag 1, s. 10). Vedrørende strandengene kan vi notere at ”Vestamager ikke længere er direkte saltpåvirket på

grund af dæmningen." (Materiale for-høring, bilag 3, s. 18). Karakteristisk for klassiske strandenge er ellers at de med jævne mellemrum oversvømmes pga. storme, hvilket gør at plantevæksten domineres af arter, der tåler salt.

Endnu en negativ sideeffekt af den snævre prioritering af lav vegetation i foldene og EU's medfølgende landbrugsstøtte, er at den invasive gyldenris har bredt sig næsten uhindret udenfor foldene (se eksempelvis billedet bilag 4). Allerede i 2010 anførte Naturstyrelsen at, "I de seneste 10 år har gyldenris bredt sig til større og større områder af Vestamager uden for de afgræssede folde." Siden da er det kun blevet værre. En tilsvarende problemstilling gælder for den invasive hybenrose.

Efter vores opfattelse er Naturstyrelsen forpligtet til at afsøge og fremme alle muligheder for etapevis etablering af tilnærmet selvforvaltende natur på Kalvebod Fælled og tilstødende arealer.

Arealer og potentiale

Ifølge rapporten fra Aarhus Universitet rummer naturarealer større end 1.000 ha potentiale for selvforvaltende natur. Dog kan potentialet "aldrig fastlægges udelukkende på baggrund af størrelse, men beror på en samlet vurdering." Alligevel mener forfatterne "at størrelsesinddelingerne er meningsfulde for en diskussion om behov for naturpleje og potentialet for forskellige forvaltningsscenarier i Danmark." (Naturpleje og arealstørrelse, s. 29). Konkret står der i rapporten: "De tre § 3-arealer, der i dag er store nok til at rumme et potentiale for selvforvaltende natur er også udpeget som Natura 2000-områder. Det drejer som om Kalvebod Fælled, Saltholm og ørkenen på Anholt. Dog forvaltes Kalvebod Fælled i dag i mindre enheder med traditionel naturpleje med kvæg, heste og får i mindre folde på arealet." (Naturpleje og arealstørrelse, s. 32).

Den nuværende drift af Kalvebod Fælled's omkring 2.000 ha er med andre ord meget langt fra selvforvaltende natur trods et angiveligt potentiale.

Vores skitseforslag (bilag 1) indeholder delområderne A, B, C, D og E. Delområde A udgøres af hovedparten af Kalvebod Fælled samt den del af Kongelunden som ligger vest for Kongelundsvej og Skovvej. Delområde A og delområde C (resten af Kongelunden) foreslås forbundet på en mindre strækning af Skovvej, som forsynes med to færister til biltrafik. En sådan løsning er almindeligt brugt i vores nabolande og enkelte steder i Danmark på mindre befæstede veje. (Naturpleje og arealstørrelser, s. 36) Størrelsen af det selvforvaltende naturareal i Kongelunden foreslås forøget mest muligt ved indlemmelse af tilstødende marker, Dragør Golfklub, mv. Bebyggelserne inde i skoven bør vurderes enkeltvis med hensyn til adgangsforhold, hegn mv. Kongelundens skove ligger på mere tørre arealer end store dele af Kalvebod Fælled og vil have stor betydning for dynamikken i et tilnærmet selvforvaltende økosystem med store græssere.

Delområde B indeholder i dag de mest værdifulde strandenge for vadefugle o.a. Med en forstærket plejeindsats, fx med lejlighedsvis påført saltpåvirkning og etablering flere lavvandede arealer, vil betingelserne for de beskyttede vade- og engfugle formodentlig kunne forbedres, i

samspil med Kalvebodernes Natura 2000 vand på den ene side og selvforvaltende natur med forøget generel biodiversitet på den anden.

Mod nord er delområde A og delområde D i dag forbundet med to broer udformet som grønne faunapassager, som dog er lukket for dyre-adgang med en færirst på Kalvebod Fælled-siden. Ved at indlemme delområde D i det selvforvaltende naturområde ved at fjerne færirsten (eller ved etablering af en ny forbedret faunapassage), vil endnu flere tørre arealer blive inddraget i den selvforvaltende natur. De arealkrævende og fejlplacerede Københavns Skyttecenter og Københavns Flugtskytteklub, samt Royal Golf Center, i delområde D, bør efter vores opfattelse lukkes for at give plads til denne nye attraktion.

Endelig indgår delområde E (Amager Fælled) i forslagets selvforvaltende naturområde via en nyetableret faunapassage over Vejlands Allé. Hvorvidt Danhostel Amager og Amager Fælled Camping, vil kunne indgå positivt i et selvforvaltende naturområde er et åbent spørgsmål.

Europæisk bison og offentlighedens adgang

Vores forslag indebærer at Fasanskoven, Pinseskoven og skovene i Kongelunden indgår i et stort indhegnet *tilnærmet* selvforvaltende naturområde. Skovenes areal udgør derved 600-700 ha, hvortil kommer arealer som vil springe i skov som følge af den naturlige dynamik, eventuelt hjulpet på vej af midlertidig indhegning mv. Efter vores opfattelse dækker dette skovareal en mindre bison-flok's behov.

Her skal nævnes to eksempler på vellykkede udsættelser af europæisk bison:

"Kraansvlak, som er et klit- og skovområde på 300 ha i Holland, bidrager mindre bestande af bison, vildheste og Skotsk Højlandskvæg til at skabe dynamik i området" (Naturpleje og arealstørrelse, s. 27).

Almindingen på Bornholm beskrives således af Naturstyrelsen: "Bisonskoven er ca. 200 ha stor (..) Bisonflokken er på få år blevet en turistmagnet på Bornholm, og samtidig plejer de naturen, så den bliver mere rig." (Bornholm's bison).

I modsætning hertil skriver Naturstyrelsen i sit materiale:

"Bison et skovdyr, som kræver store, sammenhængende skovarealer på flere tusind hektar, gerne med lysåbne arealer i form af skovenge (..) Vestamager vil næppe være et egnet levested for europæisk bison." (Materiale for-høring s. 19).

Denne påstand synes at være taget ud af sin sammenhæng, idet den tager udgangspunkt i selvforvaltende økosystemer i ordets *bogstavelige* forstand i et 1000 års perspektiv – læs denne forklaring fra Aarhus Universitet: "Selvforvaltende økosystemer i ordets bogstavelige forstand kræver reservatstørrelser med plads til minimum viable populations (MVP), en minimums bestandsstørrelse, som har 99 % sandsynlighed for at overleve i 1000 år (Shaffer 1981). For store

planteædere svarer det til arealer på 10.000 ha med ca. 1000 individer i størrelsen 50-500 kg (Michiel 1995).” (Naturpleje og arealstørrelser, s. 27).

Udsætning af europæisk bison på Kalvebod Fælled og tilstødende arealer vil under alle omstændigheder være en del af et internationalt rednings-avlsprogram med arvemasse fra kun 12 overlevende dyr fra zoologiske haver (et 1000-årigt perspektiv giver kun mening for alle bison i Europa). Dertil kommer ifølge rapporten at *meget mindre* arealer kan benyttes som selvforvaltende natur med ”mindre indgreb, særligt ift. reguleringen af bestandene.” (Naturpleje og arealstørrelser, s. 27).

Offentlighedens adgang i bison-indhegningen på Bornholm beskrives således: ”Det er tilladt at gå på de asfalterede og grusbelagte veje eller de afmærkede gule vandreturs-ruter. Det er vigtigt at holde afstand til flokken på mindst 100 meter (..) for at undgå at stresser dyrene. Vær rolig og stille, og gå langsomt væk, hvis dyrene selv bevæger sig tættere på (..) Gå aldrig mellem voksne bisoner og små kalve.” (Bornholm’s bison).

Et andet eksempel er Eriksberg Naturpark i syd-Sverige, hvor bison går frit på omkring 900 ha, og her ses intet problem mht. cyklister (se billedet, bilag 5).

Naturstyrelsen skriver blot i sit materiale vedrørende bison: ”I forhold til friluftsliv vil der være en udfordring med hundeluftning og almindelig færdsel generelt, da ikke alle er vant til at færdes i indhegninger blandt større dyr.” (Materiale for-høring s. 19).

Andetsteds nævner Naturstyrelsen, at de indre hegn på Kalvebod Fælled sikrer kvæget ro (Materiale for-høring s. 26), hvilken må betyde, at de ca. 1.200 ha indre folde, der om sommeren primært afgræsses af kvæg (og i mindre omfang af heste og får), allerede i dag undgås af offentligheden (hvad ellers giver kvæget ro?).

Vores påstand er at offentligheden undgår kvæg-foldene især fordi naturoplevelsen i foldene er relativt ringe pga. manglende variation og artsrigdom. Hvis naturoplevelsen blev forøget med selvforvaltende natur med store græssere, ville de anbefalede stier og veje igennem området kunne tiltrække et langt større publikum.

Elge og offentlighedens adgang

Svenske elge blev i 2016 udsat i Lille Vildmose på et 2.100 ha stort naturområde. Aage V. Jensens Fonde som støtter projektet, skriver på deres hjemmeside: ”Dyrenes forskellige adfærdsmønstre og måder at søge føde på skaber i samspil en fantastisk dynamik og en rigdom af arter.” (Elgen tilbage).

Vedrørende offentlighedens adgang i elge-området står der på samme hjemmeside: ”Den frie offentlige adgang til Lille Vildmose forbliver uændret. (..) Det betyder, at elge, og mennesker vil færdes i det samme landskabelige rum (..) Fuldvoksne elge er store, og potentielt farlige dyr (..) Normalt er dette ikke et problem, da elge vil have respekt for mennesker, og flygte før man kommer tæt på (..) Hvis kontakten til mennesker i den første tid i karantænehegnene er for stor, kan dyrene dog udvikle for stor tillid til mennesker. I projektet arbejder vi derfor på, at sikre en

reserveret adfærd i elgene, således at fremtidig nærkontakt mellem elge og mennesker kan undgås." (Elgen tilbage).

Lille Vildmose Centret skriver i overensstemmelse hermed på deres hjemmeside: "Elgene er udsat sammen med 26 kronstyrer (..) Den nye indhegning er fuldt offentlig tilgængelig og åben døgnet rundt. Indhegningen er tilgængelig via 5 store porte med færister, der giver adgang til området i bil, cykel eller gående."

Vi undrer os over at Miljøstyrelsen i deres materiale (for-høring) ikke forholder sig til elge-udsætning.

Dyreetik og undtagelser fra det selvforvaltende

Naturstyrelsen udtrykker i sit materiale (for-høring) bekymring vedrørende helårsgræsning ved udsigten til "mange henvendelser fra offentligheden vedrørende dyrenes velbefindende." Det anføres videre at det "kan være nødvendigt at tilskuds fodre i særligt strenge vinterperioder af dyreetiske hensyn (..) og opsættes læskure, da det ellers ikke er muligt at finde tørt leje og naturligt læ om vinteren." (Materiale for-høring, s. 18).

Dyreetsk råd skildrer problemstillingen således (uden at give svar): "Er vi parate til at lade dem sulte i nogle hårde vinter måneder og måske endda dø en pinefuld død for ikke at skubbe til balancen? Eller er der grænser for, hvor langt vi vil gå i "rewildingens" navn og dermed ikke opnå den fulde effekt?"

Før vi kommenterer ovenstående er her et uddrag vedrørende selvforvaltning fra rapporten fra Aarhus Universitet: "For populationer af vilde planteædere er det almindeligt for dyrene at tabe op til 30% af deres kropsvægt om vinteren på grund af det begrænsede fødeudbud (..) Dyrene er gearet til sådan et vægttab ved at oparbejde en energireserve i løbet af sommeren. Det er netop det begrænsede fødeudbud og dyrenes sult, der får dem til at æde andre fødeemner om vinteren end om sommeren og derved udøve en større effekt på opvæksten af vedplanter og hårdføre siv, græsser og stauder. Selv om vægttabet er naturligt, så kan det overskride kravet om at opretholde dyrenes "gode huld". Det resulterer desværre ofte i, at dyrene tilskuds fodres, og derved mister man dyrenes naturlige økosystemeffekt om vinteren. Blandt populationer af vilde planteædere kan forekomme en relativ høj grad af vinterdødelighed. For populationer af vilde planteædere uden prædation [rovdyr] kan dødeligheden på grund af sult og sygdomme variere utrolig meget. Dødelighed på 20 og 30 % er normalt, og dødeligheder på helt op til 50 % forekommer også hyppigt i store hegnede reservater og på øer, men også i store naturlige græsningsøkosystemer." (Naturpleje og arealstørrelse, s. 22).

I stedet for vinterfodring argumenteres det i rapporten for at dyrevelfærden varetages ved "reaktiv regulering af bestanden (aflivning af dyr, der er så svækkede, at de af en dyrlæge vurderes, at være døden nær) (..) Den reaktive regulering understøtter den naturlige selektion og områdets bærekapacitet og tillader sæsonmæssig variation i bestandsstørrelserne." (Naturpleje og arealstørrelse, s. 22).

Vi tilslutter os konceptet om aflivning af stærkt svækkede dyr, men mener ikke at man på forhånd skal fraskrive sig muligheden for tilskuds fodring fx til nyudsatte dyr i hårde vintre. Aflivede dyr efterlades i området. Opsætning af læskure til græsserne, samt andre landskabskorrigerende foranstaltninger og naturplejetiltag, ser vi intet problem i.

Idet naturområdet med de beskyttede fuglearter indgår i det selvforvaltende naturområde i vores forslag, må rovdyr nødvendigvis bekæmpes. Af hensyn til jordrugende fugle ser vi desuden bort fra udsætning af vildsvin.

Vildheste ville være et aktiv for den selvforvaltende natur i vores forslag, men fordi der er en lang tradition for rideheste på Kalvebod Fælled, og disse ikke er forenelige med en bestand af vildheste, ser vi tillige bort fra vildheste.

Mvh
Grøn Agenda Sydhavn
v/ Liv Boné og Britta Lunnemann

Kilder

Materiale for-høring. Naturstyrelsens forberedende arbejde til Driftsplan:

<http://naturstyrelsen.dk/media/219166/materiale-for-hoering-endelig-180817.pdf>

Samt bilag 1-7 (under 'lokale nyheder': Kom med Naturstyrelsen på cykeltur på Kalvebod Fælled, publiceret 21. august 2017): <http://naturstyrelsen.dk/lokale-eheder/lokale-nyheder/2017/aug/>

Naturpleje og arealstørrelse. Naturpleje og arealstørrelse og med særligt fokus på Natura 2000-områderne (Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi). Maj 2017:

<http://dce2.au.dk/pub/SR228.pdf>

Bornholm's bison. Bornholms bisonflok får nyt blod (Naturstyrelsen). Maj 2017:

<http://naturstyrelsen.dk/nyheder/2017/maj/bornholms-bisonflok-faar-nyt-blod/>

(projektet diskuteres her: <https://www.dr.dk/nyheder/viden/miljoe/udsætning-af-vilde-dyr-kan-medfoere-negative-konsekvenser>, og her: <https://gylle.dk/europaeisk-bison-paa-bornholm-er-alle-biologiske-fakta-paa-bordet/>)

Elgen tilbage. Nu er elgen tilbage i Danmark (Aage V. Jensens Fonde, Naturens bevarelse og de vilde dyrs beskyttelse): <http://www.avjf.dk/blog/nu-er-elgen-tilbage-i-danmark/>

(læs mere her: <http://lillevildmose.dk/aktivitet/sadan-oplever-du-bedst-elgene-lille-vildmose/>)

Verdensmål. FN's Verdensmål 15 (Livet på land): <http://www.verdensmaalene.dk//maal/15>

Bilag 1 (kort med skitse-forslaget)

Bilag 2 (kort med første fase)

Bilag 3 (plejen af det nordlige Kalvebod Fælle, september 2017)

Bilag 4 (gyldenris udenfor foldene på det nordlige Kalvebod Fælle, september 2017)

Bilag 5 (bison og cyklister i Eriksberg Naturpark, Sverige)

Oplev fx vildtparken på cykel

Billede hentet fra: <http://www.sydsverige.dk/?pageID=181>